

Skal rådgivere insistere på det bedste?

Børsen den 13 juli 2023

Ministre i Danmark har, ligesom i de fleste andre vestlige lande, massiv adgang til rådgivning i nationaløkonomiske forhold.

Noget af rådgivningen kommer i form af Vismandsinstitutionen, der blev skabt ved lov i 1962 og siden har præget meget af den offentlige debat.

Andet kommer fra embedsværket, kommissionsarbejde og uafhængige kommentatorer som for eksempel Ulrik Bie og undertegnede. I langt de fleste tilfælde forsøger rådgivning at bidrage til, at politikere fører den bedst mulige økonomiske politik. Men ny indsigt fra det politiske maskinrum indikerer, at vores rolle måske bør være simple og anderledes.

Baggrunden for dagens overvejelser er en samtale, jeg havde med en kollega i foråret. Min kollega er professor i nationaløkonomi og har det sidste år også været halvofficiel økonomisk rådgiver for finansministeren i et større, europæisk land.

Han fortalte over en gang aftensmad om sit første møde med ministeriets departementschef, der var gammel i gårde og havde arbejdet under en række ministre. Hans syn på funktionen af økonomisk rådgivning viste sig at være en anelse anderledes end min kollegas.

Departementschefen bekræftede først, at udgangspunktet for såkaldt 'public choice analyse' er korrekt: Politikere har politisk overlevelse og succes som deres altdominerende mål.

Når de har sikret deres eget politiske liv og tilfredsstillet aftalepartnere og særinteresser, kan de til tider tilskyndes til at gøre det bedste for borgerne. Det er således ofte usandsynligt, at rådgivning gør en forskel.

Det chokerende i departementschefens erfaring var dog ikke, hvor akkurat en public choice-forståelse er, men en helt anden indsigt: Økonomisk rådgivnings største udfordring og egentlige formål er at forhindre, at politikere laver katastrofer.

Vores rolle er ikke at guide dem til det bedste, men at undgå det værste. Sagt med andre ord har økonomiske rådgivere og kommentatorer i årevis forsøgt at lære politikere at løbe som Usain Bolt, mens vores formål i langt højere grad burde være at undgå, at de falder på næsen på fladt fortov.

Som min kollega bemærkede, da vi mødtes til en konference, ændrer det fundamentalt præmissen for, hvad vi laver uden for vores forskningsjob.

I offentlig debat, som for eksempel på denne plads, er rollen uændret: At argumentere for den bedste politik og imod dårlige valg. Men i direkte rådgivning og i kommissionsarbejde rejser indsigten spørgsmålet, om økonomer ufrivilligt bidrager til dårlig politik ved at insistere på det bedste.

Eksemplerne fra Danmark mangler ikke.

Produktivitetskommissionens glimrende arbejde blev hældt af brættet af politikere fra begge sider af Folketinget, som bygger letbaner på trods af kommissionens klare advarsel om, at de er underskudsprojekter.

Spørgsmålet er, om vi som økonomer simpelthen rådgiver forkert.

Christian Bjørnskov